

In če se nazadnje spet vprašamo, kje je človekova rešitev iz antihumanega okolja, iz absurdnih družbenih razmer ter iz svoje notranje nestabilnosti, nam je odgovor na koncu romana jasen. Rešitev je v človeku, kakršnega v snemalčevi zgodbi predstavlja žena Mara. Godina je z njo povedal več, kot se zdi na prvi pogled. To je človeško bitje, obdarjeno z neomejenim bogastvom dobrote, požrtvovalnosti in odpuščanja. Mara ni v romanu abstraktno idealiziran simbol vsega dobrega, temveč resnična podoba plemenitega in razumnega bitja, zaradi kakršnih je vredno živeti.

Godinov roman pomeni zanimivo, prijetno in poučno branje. Pisatelju se je dokaj posrečilo razgrniti predse moralna vozlišča sodobne družbe in še posebej te, ki je določena z našimi republiškimi mejami. Z veliko prizadetostjo je spregovoril o marsičem, kar vznemirja razmišljujočega sodobnika. V tekstu si pripoved ter osebna izpoved ves čas podajata roki, to pa je gotovo eden od elementov dobre literature.

Jože Šifrer

LIKOVNA UMETNOST

TIHČEVA SIMBOLIKA. Razstava kiparja Slavka Tihca je doživela v Ljubljani pravzaprav šele reprizo — z istimi plastikami je nastopil že na lanskoletnem bienalu likovne umetnosti v Benetkah. Kljub temu da so dela v zaprtem galerijskem prostoru izgubila svojo funkcionalnost (kolikor je to seveda pravi izraz, napoveduje pomembno izhodišče v nacionalnem plastičnem izrazu. Poudariti je treba predvsem »v nacionalnem«; prav o tem lahko govorimo danes, ko je Tihc v štiri leta dolgem ustvarjalnem procesu dosegel zrelo stopnjo v konceptu, ki si ga je izbral. V svetovnem merilu je bil le-ta močno aktualen prav tedaj, ko se ga je lotil tudi naš kipar, toda tedaj v danih možnostih (in te so pri nas omejene) ni bilo mogoče doseči več, kot je Tihc; ta je potem, kot že rečeno, v štiriletni dobi vendarle dodal marsikaj novega.

Navidezno sem morda dal na začetku preveč poudarka formalni plati nastajanja in rasti Tihčevega izraza, toda v dobi, ki zahteva in ceni pri modernem likovniku aktualnosti, četudi prej instinktivno dojete kot premišljene, se mi zdi pomembno opozoriti tudi na ta moment v Tihčevem razvoju; se pravi, da ni njegova plastika zaživela v maniri, temveč že v času, ki je na primer ameriško-holandskemu Japoncu Tajiriju za idejo, realizirano v tem konceptu, na 31. beneškem bienalu prinesel visoko priznanje.

Sedanja stopnja v njegovi zreli izpovedi zahteva kratek pogled tudi nazaj. Tihčev skoraj lirski temperament je iskal po študiju lehmburckovske figuralike sprostitev v preprosti organski, listnati formi; kot je videti, je postala le-ta njegova primarna okupacija, četudi je še težil za stikom, povezavo s figuro v kompozicijsko trdo celoto, ki je tako izzvenela v neke vrste množični plastiki. Te pa ni gojil dalje, saj je bila po svoji idejni angažiranosti, če se ni hotel zadovoljiti samo s formalno doseženo stopnjo, prezahtevna.

Izhodišče, na katerega pomen sem opozoril na začetku in ki se ga je Tihc oklenil, kar mu je delno narekoval tudi sam izbor kiparsko manj uporabnega materiala — železa, pa je gradbeno-tehnični koncept v moderni plastiki. Koncept, ki so ga prinesli v likovno umetnost ruski konstruktivisti in je dobil svojo šolo v Bauhausu, kjer so tudi prišla do veljave načela o ponovnem

zbližanju in aktivnem sožitju arhitekta, slikarja in kiparja. V tem smislu je postal Tihcu najbližji Antoine Pevsner, vendar samo principialno, ne da bi bil negiral svojo lastno primarno okupacijo. In dejstvo je, da je Tihec danes suvereno rešil navidezni paradoks, ki bi ga ustvarila geometrizacija organsko razvejane forme. Naš kipar namreč ni pozabil na bistvo konstruktivističnega načela, ki zanika volumen kot prostorski izraz, priznava oziroma zanaša pa se na nov moment — na gibanje. Tega je namreč Tihčeva gradilna in hkrati monumentalna plastika polna prav v svojem pahljačastem sestavu varjenili železnih in aluminijastih šibk, ki vejejo ob centralno plasiranem konkavno-konveksnem jedru.

Kje in kako pa zaznavamo bolj konkreten, vsebinski element Tihčeve plastike, saj je ustvarjalčeva težnja po sintezi primarne okupacije in načelnega plastičnega koncepta izhajala prav gotovo iz določenih idejnih pobud? Maksimalna redukcija elementov ali preproste sestavine, ki imajo svoj izvor v likovni elementarnosti zunanje pojavnosti (bolj ali manj določljive in nenehno prisotne v organski naravi), govorijo povsem nazorno o ustvarjalčevem namenu — doseči dovolj očitno in dojemljivo meditativno simboliko, ki bo komunicirala v sodobno oblikovanem prostoru, hkrati pa tudi s človeško psiho. Magija, ki jo Tihčeve plastike izžarevajo in jo intuitivno občutimo, nas prepričuje tudi o slednjem.

Aleksander Bassin

KOMENTARJI IN GLOSE

POČAKAJMO NA ŽENEVO. Spričo vsega, kar so državniki, generali, zgodovinarji, komentatorji, skratka tisti, ki nemara nekoliko globlje poznajo svetovne razmere, povedali v začetku letošnjega leta, bi lahko sklepali, da bo leto 1967 — odločilno. Gre namreč za vprašanje, ali se bo napetost, katerega središče je zdaj v Vietnamu, stopnjevala toliko, da bo vse človeštvo izpostavljeno atomskemu spopadu. Letos naj bi se torej pokazalo, ali lahko upamo, da se bo človeštvo lahko izognilo tej katastrofi.

Kolikor lahko razberemo iz skopih obvestil, je strokovnjakom naposled uspelo izdelati prototip protiraketne rakete. Z izdelavo tega stroja so se učejaki ubadali dobrih deset let. Na osamljenem otoku Kvajalein, ki leži sredi Pacifika, si Američani na vse kriplje prizadevajo izpopolniti napravo, ki utegne postati »stroj za uničenje človeštva«, kot ga je označil Servan-Schreiber v časopisu Express.

Pokojni predsednik Kennedy je leta 1962 to zamisel opisal takole: »Gre za to, da proti krogli, izstreljeni iz revolverja, izstrelimo drugo revolversko kroglo. To si težko predstavljamo!« Z drugimi besedami: proti raketi z atomskim nabojem naj bi izstrelili drugo raketo, ki bi prvo še pravi čas prestregla. Vse kaže, da se je ta zamisel, pa najsi bo še tako fantastična, zdaj uresničila. Prvi poskusi so baje uspeli in od prototipa bi bilo treba zdaj začeti industrijsko izdelavo protiraketnega orožja. Postaviti bi bilo kajpak treba obsežen obrambni sistem, ki naj bi zavaroval vsaj glavna ameriška mesta. Izračunali so, da bi za začetek potrebovali vsaj 50 milijard dolarjev! Čeprav so ZDA bogate, so se finančniki zgrozili pred tem predračunom, zlasti še, ker bi ves ta sistem bore malo zalegel, če bi nekaj podobnega ne storila tudi Kanada, severna sosedja ZDA.